

Sygn. akt XVII AmC 5771/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSR (del.) Beata Dzierżko

Protokolant: Piotr Hołyś

po rozpoznaniu w dniu 17 lipca 2012r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w P.

przeciwko J. J., Z. S., J. K. i A. O. – współnikom spółki cywilnej pod firmą (...) s.c. w Ż.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje J. J., Z. S., J. K. i A. O. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: „Abonent zobowiązuje się do zwrotu kosztów pocztowych, ponoszonych przez Dostawcę Usługi z tytułu wezwań do zapłaty.”;

II. oddala wniosek powoda (...) w P. o zasądzenie od pozwanych J. J., Z. S., J. K. i A. O. kosztów zastępstwa procesowego;

III. nakazuje pobrać solidarnie od pozwanych J. J., Z. S., J. K. i A. O. na rzecz Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem opłaty od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa;

IV. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt J. J., Z. S., J. K. i A. O., których odpowiedzialność jest solidarna.

SSR (del.) Beata Dzierżko

Sygn. akt XVII AmC 5771/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 23 listopada 2011r. (...) w P. wniosło o uznanie za niedozwolone i zakazanie pozwanym J. J., Z. S., J. K. oraz A. O. wykorzystywania w obrocie z konsumentami wzorca umowy o treści: „**Abonent zobowiązuje się do zwrotu kosztów pocztowych, ponoszonych przez Dostawcę Usługi z tytułu wezwań do zapłaty**” oraz zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu powód wyjaśnił, że pozwani prowadzą, w formie spółki cywilnej, działalność gospodarczą w zakresie usług telekomunikacyjnych i pokrewnych. W jej ramach, posługiwali się co najmniej do dnia 27 czerwca 2011 r., przygotowanym przez siebie regulaminem, zawierającym zakwestionowane postanowienie umowne. Powód podniósł, iż powyższe postanowienie narusza art. 385¹ kc, gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i w sposób rażący narusza

uzasadnione interesy konsumentów. Jednocześnie powołał się na decyzję Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 lipca 2011 r.

Pozwani złożyli odpowiedź na pozew, w której wnieśli o umorzenie postępowania, ewentualnie o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniesiono, iż klauzula stanowiąca przedmiot sporu została usunięta z regulaminu stosowanego u pozwanych, tym samym nie może ona stanowić elementu umowy z konsumentami. Co więcej, przedmiotowe klauzule nigdy nie stanowiły składnika umów, jakie pozwani zawierali z osobami korzystającymi z ich usług, a klauzula nie narusza interesów konsumentów rażąco. Nadto klauzule o niemalże identycznej treści jak skarżone postanowienie zostały już kilkakrotnie zamieszczone w rejestrze klauzul. Zarzucono również, iż decyzją Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakazano pozwany wprowadzenie zmian w umowach i wdrożenie nowych wzorców umownych do dnia 15 listopada 2011 r., co też pozwani uczynili. Zdaniem pozwanych w przypadku uwzględnienia powództwa zostaliby oni zatem „ukarani” po raz drugi. Pozwani podkreślili również, iż pozew nie zawiera uzasadnienia merytorycznego. Powołując się na okoliczność niestosowania klauzuli oraz jej wycofanie ze wzorca umownego, a także brak znamion klauzuli niedozwolonej, pełnomocnik pozwanych wniósł o umorzenie postępowania w sprawie wskazując, iż wobec powyższego wydanie wyroku jest zbędne.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

J. J., Z. S., J. K. oraz A. O. prowadzą wspólnie działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej pod firmą (...) s.c. w Ż.. W ramach tej działalności wskazani przedsiębiorcy świadczyli usługi telekomunikacyjne (bezsporne). We wzorcach umownych o nazwach: „Umowa (...) Cyfrowy pakiet HD”, „Umowa... Internet”, „Umowa (...) Pakiet Dodatkowy Mini”, „Umowa (...) Pakiet Podstawowy”, stosowanymi w obrocie z konsumentami zawarte było postanowienie „Abonent zobowiązuje się do zwrotu kosztów pocztowych, ponoszonych przez Dostawcę Usługi z tytułu wezwań do zapłaty”. Postanowienie to zostało usunięte ze stosowanych przez przedsiębiorców wzorców umownych na skutek decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 lipca 2011 r., nr (...), zobowiązującej ww. wspólników spółki cywilnej do zaniechania stosowania w umowach m. in. kwestionowanego postanowienia poprzez wprowadzenie do obrotu nowych wzorców umownych (odpis decyzji nr (...) wraz z uzasadnieniem; protokół rozprawy – art. 229 kpc).

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie został ustalony w oparciu o okoliczności bezsporne oraz na podstawie odpisu ww. decyzji UOKiK, która potwierdziła zarówno fakt stosowania wzorca umownego zawierającego kwestionowaną klauzulę, jak i okres jego stosowania. Stanowisko pozwanych, iż pomimo umieszczenia spornego postanowienia we wzorcu umownym, nie stanowił on składnika umów zawieranych z osobami korzystającymi z ich usług (w tym i konsumentami), jest wewnątrznie sprzeczne i nieudowodnione. Jak wynika bowiem z uzasadnienia ww. decyzji pozwani w pismach z dnia 10 maja 2011r. i 27 czerwca 2011r., złożonych w toku postępowania przed Prezesem UOKiK, potwierdzili fakt stosowania wzorców umowy zakwestionowanych przez organ antymonopolowy. Należy zauważyć, iż pozwani w tym postępowaniu nie dowodzili, iż twierdzenie zawarte w uzasadnieniu decyzji jest nieprawdziwe, a oni nigdy takiego oświadczenia w toku postępowania administracyjnego nie złożyli. Pozwani nie wyjaśnili jednocześnie sprzeczności pomiędzy przyznany fakt stosowania wzorców umownych i „nie korzystania z klauzul” w nich zamieszczonych. Biorąc powyższe pod uwagę Sąd uznał, iż zaprzeczenie zawarte w odpowiedzi na pozew jest gołosłowne i nie dał mu wiary, co czyniło je bezprzedmiotowym dla wydanego rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 385¹ §1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W toku postępowania o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, dokonywana jest abstrakcyjna ocena prawna stosowanych przez przedsiębiorcę jako profesjonalistę w umowach z konsumentami postanowień umownych, bez badania praktyki danego przedsiębiorcy w tym zakresie oraz rezultatów i skutków dla konkretnego konsumenta, w tym w szczególności powoda.

Dla uznania zatem postanowienia umowy za niedozwolone konieczne jest wykazanie w toku procesu spełnienia łącznie poniższych przesłanek: zawarcia postanowienia we wzorcu umownym (art. 384 §1 kc), a w konsekwencji nie uzgodnienie tego postanowienia indywidualnie z konsumentem, ukształtowania przez to praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, czego skutkiem jest rażące naruszenie interesów konsumenta, przy czym postanowienie to nie może określać głównych świadczeń stron, jeżeli zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny.

Odnosząc się szczegółowo do spornego postanowienia umownego, nie ulegało wątpliwości, iż poprzez umieszczenie go we wzorach umów dotyczących poszczególnych pakietów usług, a tym samym przez zawarcie w stosowanych wzorcach umownych (bezsporne), nie miało miejsce indywidualne uzgodnienie go z konsumentem. Konstatacja ta oznacza, iż konsument nie miał rzeczywistego wpływu na ukształtowanie umowy w tym zakresie. Zgodnie z art. 385¹§3 kpc nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, w szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Pozwani nie zaprzeczyli w toku postępowania, aby objęte sporem postanowienie było częścią wzorca umownego.

Przechodząc do analizy poszczególnych przesłanek uznania klauzuli za niedozwoloną należy wskazać, iż kwestionowany zapis nie dotyczy głównych świadczeń stron, którymi w przypadku umów o świadczenie usług telekomunikacyjnych, zawieranych z konsumentami przez pozwanych, nie była kwestia uprawnienia do obciążania kosztami wezwań do zapłaty, lecz wykonanie usługi przez usługodawcę i zapłata wynagrodzenia przez usługobiorcę.

W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że sporne postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, naruszając w rażący sposób interesy konsumentów, wypełniając znamiona klauzuli opisanej w art. 385³ pkt 17 kc. Zgodnie z tym przepisem niedozwolonymi postanowieniami umownymi są m. in. te, w które nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego. Za niedopuszczalne należy uznać wprowadzenie we wzorcu stosowanym w umowach zawieranych z konsumentami obowiązku zwrotu przedsiębiorcy kosztów wezwań do zapłaty. Zaskarżone postanowienie umowne zawarte było we wzorcu umownym stosowanym przy zawieraniu z konsumentami umów o świadczenie usług telekomunikacyjnych. Umowy te podlegają nie tylko przepisom Prawa telekomunikacyjnego, ale i reżimowi przepisów kodeksu cywilnego regulujących zobowiązania, w tym skutki ich niewykonania. Zgodnie z treścią art. 481 §1 kc, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody. Ustalone odsetki pełnią w tym przypadku funkcję zryczałtowanej kary pieniężnej. Nadto przepis art. 481 §3 kc umożliwia wierzycielowi w razie zwłoki dłużnika dochodzenie naprawienia szkody na zasadach ogólnych, co wiąże się z koniecznością wykazania przez przedsiębiorcę wszelkich jej przesłanek. Pobierane przez pozwanych od konsumentów kosztów pocztowych wezwań do zapłaty należy natomiast potraktować jako mające charakter kary umownej, a tym samym uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami, jako kumulujące po stronie konsumenta niekorzystne konsekwencje niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, zwalniające jednocześnie przedsiębiorcę z obowiązku wykazania szkody poniesionej na skutek niewykonania umowy przez konsumenta oraz jej wysokości. Podkreślenia wymaga, iż kara umowna (art. 483 kc) może zostać zastrzeżona tylko na wypadek niewykonania świadczenia niepieniężnego, podczas gdy w analizowanej klauzuli należałoby ją uznać za przewidzianą jako dodatkową sankcję za niewykonywanie przez konsumenta świadczenia pieniężnego, skutkującego koniecznością skierowania doń wezwania do zapłaty. Podsumowując, sporne postanowienie nakłada na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej. Dodatkowo, przerzuca na klienta ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej

przez pozwanych. Wobec spełnienia przesłanek z art. 385³ pkt 17 kc za bezzasadny należało uznać zarzut pozwanych, iż sporna klauzula nie narusza interesów konsumentów w sposób rażący.

Pozwani wniesli o umorzenie postępowania podnosząc, iż sporne postanowienie zostało usunięte ze stosowanego przez nich regulaminu, a praktycznie identyczne klauzule zostały już wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych. Wniosek ten należało uznać za bezzasadny. Dokonanie zmiany stosowanego dotychczas przez pozwanych wzorca umownego nie mogło mieć wpływu na rozstrzygnięcie w tej sprawie w sytuacji, gdy pozew został wniesiony 23 listopada 2011r., a pozwani przyznali fakt zaprzestania posługiwania się spornym postanowieniem od lipca 2011r., tj. w okresie krótszym niż 6 miesięcy poprzedzające wniesienie powództwa w tej sprawie (art. 479³⁹ kpc). Nieistotna była również okoliczność uprzedniego wpisania klauzul o podobnej treści do rejestru klauzul niedozwolonych. W takiej sytuacji nie zachodzi podstawa do umorzenia postępowania lub odrzucenia pozwu na podstawie art. 199§1 pkt 2 kpc, skoro sporna klauzula (identyfikowana treścią oraz wzorcem umownym, z którego pochodziła) za klauzulę niedozwoloną nie została dotychczas uznana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Sąd Okręgowy podziela bowiem stanowisko wyrażone w uchwale z dnia 7 października 2008r. (III CZP 80/o8, OSNC 2009/9/118), w której Sąd Najwyższy uznał, że Rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴³ w związku z art. 365 k.p.c.) nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda - w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów - przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

Jednocześnie wyjaśnienia wymaga twierdzenie pozwanych, iż uwzględnienie powództwa byłoby kolejnym, po decyzji Prezesa UOKiK, ukaraniem pozwanych za to samo zachowanie. Oczywiście jest, iż żadne z tych orzeczeń nie prowadzi do ukarania przedsiębiorców, lecz zmierza do doprowadzenia do stanu zgodnego z prawem. Skutki obu ww. postępowań różnią się od siebie. Efektem uwzględnienia powództwa w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów (w przeciwieństwie do pozytywnej decyzji Prezesa UOKiK) jest m. in. wpisanie konkretnych zapisów do publicznego rejestru klauzul niedozwolonych, skutkujące ich wyeliminowaniem z obrotu, także na przyszłość (art. 479⁴³ kpc) i możliwością ukarania przedsiębiorców za ich stosowanie w oparciu o ustawę z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Konkludując należało uznać, iż Sąd nie dopatrył się przesłanek umorzenia postępowania.

Zdaniem Sądu brak było także możliwości oddalenia powództwa na podstawie art. 5 kc. Norma zawarta w art. 5 kc, jak wynika z utrwalonego orzecznictwa sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego, powinna być stosowana ostrożnie i z umiarem. Zdaniem Sądu Okręgowego, w sytuacji, gdy pozwani stosowali klauzule niedozwolone w umowach z konsumentami, tj. podmiotami słabszymi, a ustawodawca określił ramy czasowe, w jakich pomimo zaprzestania ich używania, można domagać się uznania usuniętych postanowień wzorców za niedozwolone, co leży w interesie publicznym, brak było podstaw do oddalenia powództwa na podstawie art. 5 kc. Okoliczności podawane przez pozwanych jako podstawa do oddalenia powództwa Sąd uwzględnił natomiast orzekając w zakresie kosztów procesu.

Sąd oddalił wniosek pozwanych o połączenie spraw uznając wydanie postanowienia w tym zakresie za niecelowe w sytuacji, gdy sprawy zakończyły się wydaniem wyroku na pierwszym terminie rozprawy i bez przeprowadzania postępowania dowodowego, za wyjątkiem dopuszczenia dowodu z dokumentu.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o zasadę słuszności, na podstawie art. 102 kpc, zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie powód dla realizacji swoich celów statutowych w istocie nie musiał wytaczać powództwa, a tym samym generować dodatkowych kosztów dla pozwanych i Skarbu Państwa. Jakkolwiek wniesienie pozwu w tej sprawie było dopuszczalne, to podkreślenia wymaga, iż pozwani na skutek decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 lipca 2011r. wykreślili już kilka miesięcy wcześniej ze wzorca skarżone postanowienie i nie stosują go. Postanowienie to zostało wycofane z obrotu

przed wytoczeniem powództwa, zatem cel w postaci ochrony praw konsumentów został osiągnięty jeszcze przed procesem. Powód nie wykazał również, aby kierował do pozwanych wezwania zaprzestania naruszeń (jeśli takie miały miejsce), a jego rola w istocie ograniczyła się do skorzystania z decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dla osiągnięcia korzyści własnej (kosztów zastępstwa procesowego). Nie sposób bowiem uznać, iż w przedstawionym stanie faktycznym stowarzyszenie reprezentowało interes publiczny. Na powyższe wskazuje również fakt rozdzielenia sprawy stosowania przez pozwanych przy prowadzeniu działalności gospodarczej niedozwolonych postanowień umownych, ujętych w jednej decyzji Prezesa UOKiK, na jedenaście odrębnych postępowań. Nie bez znaczenia pozostaje nadto okoliczność, iż pozew sporządzony przez pełnomocnika powoda nie zawiera w istocie uzasadnienia merytorycznego i ogranicza się do powołania jednego przepisu i przytoczenia jego treści. Dodatkowo zaznaczenia wymaga, iż na nakład pracy pełnomocnika powoda wskazuje fakt, iż nie złożył repliki do odpowiedzi na pozew, ani nie stawił się na rozprawie w dniu 17 lipca 2012 r., a tym samym w żaden sposób nie ustosunkował się do zarzutów pozwanych. W ocenie Sądu powyższa argumentacja oraz charakter prowadzonej przez powoda działalności (występowanie z setkami takich pozwów) uzasadnia zastosowanie w niniejszej sprawie art. 102 kpc i obciążenie strony przegrywającej jedynie częścią kosztów procesu. Sąd nie znalazł podstawy do tego, aby nie obciążać pozwanych kosztami, które – wobec uwzględnienia powództwa - zostałyby przejęte na rachunek Skarbu Państwa. Z uwagi na powyższe, Sąd oddalił wniosek powoda o zasądzenie od pozwanych kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał pobrać od pozwanych solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 zł tytułem opłaty od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa (art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych) oraz obciążył pozwanych kosztami opublikowania orzeczenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (art. 479⁴⁴§1 i 2 kpc).

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.